

N:o 182.

Af Herr **A. Bexell**, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande upphäfvande af handels- och sjöfartsfördragen med Tyskland.*

I den kamp, som förts under en följd af år, för att åstadkomma en brytning med det tullpolitiska system, vi följt sedan 1850-talet, har man på den skyddstullvänliga sidan stundom sammanblandat tvenne skilda saker på ett sätt, som skadat styrkan af de skäl, man åberopat. Man har nemligen icke blott framställt de år 1865 afslutade traktaterna med Frankrike såsom en exponent af frihandelssystemet, utan äfven i dem velat se det *enda stora hindret* mot en återgång till en för landets näringslif gynsamare tullagstiftning. Man har derigenom från frihandelssidan framkallat de utan tvifvel berättigade erinringarna, att vårt land genom nämnda traktater dock erhöll verkliga och afsevärda fördelar mot de uppoffringar, vi gjorde, och att våra handels- och sjöfartsförbindelser med Frankrike vunnit en betydande utveckling under dessa traktaters hägn, så att under femårsperioden 1879—1883 öfverskottet af vår utförsel till Frankrike öfver införseln från samma land uppgick i medeltal till närmare 23 millioner kronor årligen.

Verkliga förhållandet är, att franska traktaten af 1865, i stället för att blott få tjena det berättigade ändamålet att främja utvecklingen af våra kommersiella förbindelser med Frankrike, af dåvarande regering egenmäktigt, utan Riksdagens samtycke, användes för att derpå grunda hela vår tullagstiftning, att den *derigenom* medfört andra resultat, än om den fått gälla för hvad den borde vara, nemligen ett undantag, och att det är dessa resultat, som föranledt den år efter år växande oppositionen mot

det tullpolitiska system, som sålunda påtvungits landet. Sedan Kongl. Maj:t vid 1862—1863 års riksdag meddelat ständerna, att underhandlingar börjats med Frankrike, anhöllo ständerna, att, efter föregående utredning genom en komité, förslag till ny tulltaxa måtte uppgöras, med iakttagande af den grundsatsen, »att införseltullarne för de fabrikat, som utgöra föremål för inhemsk industri, må föreslås till sådana belopp, att de å ena sidan icke kunna lemna den svenske producenten tillfälle att skörda otillbörlig vinst å andre medborgares bekostnad, men å den andra göra det för honom möjligt att med användande af flit och omtanke fördelaktigt bestå i konkurrensen med främmande, i afseende å klimat, läge och kapitaltillgång mera lyckligt lottade länders industriidkare». Kongl. Maj:t förordnade visserligen, den 6 november 1863, en tullkomité, men detta under uttryckligt *ogillande* af de grundsatser, rikets ständer uttalat! Och när denna komité på sommaren 1865 afgaf sitt utlåtande, då hade Kongl. Maj:t redan icke allenast den 14 februari samma år avslutit traktaterna med Frankrike, utan äfven låtit dem träda i kraft den 15 april 1865, på samma gång som den under 24 mars utfärdade nya tulltaxa, i och genom hvilken vår med Frankrike öfverenskomna tariff förvandlades till en för all import till Sverige gällande allmän tariff, så att de förmåner, man ansett sig böra bevilja åt Frankrike mot eftergifter å dess sida, utan något vederlag utsträcktes till alla andra magter. Allt detta skedde utan Riksdagens medgifvande. Kongl. Maj:ts ekonomiska lagstiftningsenvälde och Kongl. Maj:ts okontrollerade magt att ingå afhandlingar och förbund hade här i förening kastat öfver bord en af de rättigheter, som, *om några*, äro genom grundlagen *otvetydigt tillförsäkrade riksdagen allena, nemligen dess bevillningsrätt*.

Den magt, som af denna vår dåraktiga tullpolitik dragit största gagnet, är Tyskland. *Införseln från Tyskland* till Sverige har stigit i en förfärande grad. Under de fem åren 1874—1878 öfversteg värdet af vår införsel från Tyskland med i medeltal omkring 46 millioner värdet af vår utförsel till Tyskland, under nästa fem år, 1878—1883 steg detta årliga införselöfverskott till i medeltal 55 millioner, och under sista året af denna femårsperiod ända till 72 millioner.

Differentialtullkomitén har visserligen anmärkt, att från vår införsel från Tyskland »afdrag bör göras» för de betydliga, men för en tillfredsställande statistik till större delen oåtkomliga kvantiteter, hvilka, ehuru upptagna i våra tullspecialer såsom införda från Tyskland, i sjelfva verket endast transiterat detta land. Men denna erinran om betydenheten

af en handelsomsättning, deri Tyskland har den fördelaktiga rolen såsom mellanhand, upphäfver icke det faktum, att införseln af tyska varor stegras, och att den växande underbalansen å vår sida äfven beror på ökad införsel af mer eller mindre förädlade varor, medan införseln af råämnen förblifvit stationär, eller i flera fall till och med minskas, hvilket förhållande ju obestriddigen antyder, att den inhemska industrien tillbakatränges uti konkurrensen med den så oskäligt gynnade importen från Tyskland.

Under det vi skänkt Tyskland tillfälle till en för detsamma högeligen fördelaktig, men för våra egna näringar ruinerande utförselhandel på Sverige, är Tyskland oförhindradt att genom höjda tullsatser nära nog utestänga den svenska industriens alster. Vårt land öfversvämmas af ofta särdeles underhaltiga varor af tyskt ursprung, som här utpräglas genom ett i utomordentlig grad uppdrifvet agenturväsandes mycket fria konster.

Såsom väl bekant är, hyser Tyskland ingen tvekan att begagna sig af sin kommersiella handlingsfrihet. Vi deremot fortsätta på den gamla stråten. När en betydlig höjning af den tyska införseltullen å trävaror för några år sedan beslöts, kunde ej ens detta förmå oss att öfverväga, huru vida det ej var på tiden att frigöra sig från tvånget af traktater, hvaraf alla fördelarne stannade blott på den ena sidan. Till sådan grad hade den föreställningen inrotat sig, att vi såsom en liten stat ej kunde ens i sådana saker få handla sjelfständigt. Visserligen sökte man då att visa, att i sjelfva verket fortvaron af våra traktatsöfverenskommelser med Tyskland vore för oss förmånlig, i ty att de satte oss i stånd att med fördel *exportera vår råg till Tyskland*. Det var en representant för vårt utrikesdepartement och vår diplomatis praktiska insigter, som med denna påminnelse muntrade, om än icke uppmuntrade, de affärsmän, som jemte ett antal riksdagsmän höllo ett offentligt möte å Stockholms börs för öfverläggning om den nya tyska trätullen. Men trots denna försäkran har vår »rågexport» sedan dess förblifvit lika ringa som vårt utrikesdepartements sakkunskap och begrepp om landets intressen.

Den siffra, för år 1883, som jag ofvan anført, betecknar ej ens den hittills uppnådda höjdpunkten af den tyska importens öfvervägt öfver vår utförsel till Tyskland; år 1885 uppgick införselöfverskottet till mer än *åttioen* millioner.

Ställningen börjar få en viss likhet med den, hvori de stora kolonialmagterna fordom försatte sina kolonier, hvilka användes till aflopp för

moderlandets öfverproduktion, och hvilka måste nöja sig med de varors beskaffenhet och pris, som sändes till dem, emedan konkurrens var utesluten eller i hög grad försvårad. Den märkliga skilnaden förekommer dock, att, medan i nämnda fall kolonierna voro *tvungna* att lyda moderlandets handelslagstiftning, deremot vi — det vill säga den regering, som på ofvanbeskrifna sätt inkräktade Riksdagens tullbevillningsmagt — *fri-villigt* beträddt den väg, på hvilken vi, om man vidare fullföljer den, skola bringas till att blifva ett *kommersiellt lydland* under tyska kejsardömet.

Andra Kammaren har, genom afslag å en af mig framställd interpellation, visat sig icke vilja bidra till att bringa klarhet öfver förhållanden, som angå vårt folks högsta intressen. Det svar, som kammaren fritog ministern för utrikes ärendena från att lemna, har sedermera gifvits af *Weser-Zeitung*, enligt hvilken »hvarje barn» i Tyskland vet, att Sverige och Norge redan på 1870-talet ingått allians med kejsardömet. Det är en närbeslägtad fråga, som jag genom denna motion hemställer till kammaren, under antagande att kammaren icke skall finna äfven denna nog *ömtålig*, för att rygga tillbaka för en pröfning, som kan vara obehaglig för visse vederbörande, men som landets intresse påkallar.

Det parti, hvars ekonomiska politik nu herskar i riksdagen och hvars grundsatser jag hyllar, har i lång tid haft anledning att beklaga, ej blott att vårt land låtit genom tarifftraktater, afslutade för en följd af år, begränsa sin handlingsfrihet i afseende å tullbevillningen, utan också att fördöma det *låt gå-* och bekvämlighetssystem i tulladministrativt hänseende, som låtit till alla de länder, med hvilka vi ingått kommersiella aftal, baserade på reciprocitet och behandling såsom den mest gynnade nation, ja äfven till dem, som ej ens förunnat oss reciprocitet, utsträcka de fördelar, som vi åt de få länder, med hvilka vi afslutit tarifftraktater, medgifvit endast mot ersättning af väsentliga eftergifter å deras sida.

En reaktion emot detta *låt gå-*system började redan, under det att frihandelspartiet hade öfvervigten inom riksdagen; sådana voro systemets verkningar, att till och med personer, som ej tillhöra eller tillhört skyddsvännernas parti, ej kunde undgå att deltaga i denna reaktion. Så var fallet, när Riksdagen år 1880 beslöt en anhållan hos Kongl. Maj:t om en grundlig utredning af våra näringars tillstånd, till »ledning vid bestämmandet af den väg, landets handelspolitik har att för framtiden följa.» Så var likaledes fallet, när under den Themptanderska frihandelsministären år 1886 en komité förordnades för undersökning af frågan om differentialtullsystemets införande. Och likväl tyckes man nu, sedan dock skydds-

af en handelsomsättning, deri Tyskland har den fördelaktiga rolen såsom mellanhand, upphäfver icke det faktum, att införseln af tyska varor stegras, och att den växande underbalansen å vår sida äfven beror på ökad införsel af mer eller mindre förädlade varor, medan införseln af råämnen förblifvit stationär, eller i flera fall till och med minskas, hvilket förhållande ju obestriddigen antyder, att den inhemska industrien tillbakatränges uti konkurrensen med den så oskäligt gynnade importen från Tyskland.

Under det vi skänkt Tyskland tillfälle till en för detsamma högeligen fördelaktig, men för våra egna näringar ruinerande utförselshandel på Sverige, är Tyskland oförhindradt att genom höjda tullsatser nära nog utestänga den svenska industriens alster. Vårt land öfversvämmas af ofta särdeles underhaltiga varor af tyskt ursprung, som här utpräglas genom ett i utomordentlig grad uppdrifvet agenturväsandes mycket fria konster.

Såsom väl bekant är, hyser Tyskland ingen tvekan att begagna sig af sin kommersiella handlingsfrihet. Vi deremot fortsätta på den gamla stråten. När en betydlig höjning af den tyska införseltullen å trävaror för några år sedan beslöts, kunde ej ens detta förmå oss att öfverväga, huru vida det ej var på tiden att frigöra sig från tvånget af traktater, hvaraf alla fördelarne stannade blott på den ena sidan. Till sådan grad hade den föreställningen inrotat sig, att vi såsom en liten stat ej kunde ens i sådana saker få handla sjelfständigt. Visserligen sökte man då att visa, att i sjelfva verket fortvaron af våra traktatsöfverenskommelser med Tyskland vore för oss förmånlig, i ty att de satte oss i stånd att med fördel *exportera vår råg till Tyskland*. Det var en representant för vårt utrikesdepartement och vår diplomatis praktiska insigter, som med denna påminnelse muntrade, om än icke uppmuntrade, de affärsmän, som jemte ett antal riksdagsmän höllo ett offentligt möte å Stockholms börs för öfverläggning om den nya tyska trätullen. Men trots denna försäkran har vår »rågexport» sedan dess förblifvit lika ringa som vårt utrikesdepartements sakkunskap och begrepp om landets intressen.

Den siffra, för år 1883, som jag ofvan anført, betecknar ej ens den hittills uppnådda höjdpunkten af den tyska importens öfvervägt öfver vår utförsel till Tyskland; år 1885 uppgick införselöfverskottet till mer än *åttioen* millioner.

Ställningen börjar få en viss likhet med den, hvori de stora kolonialmagterna fordom försatte sina kolonier, hvilka användes till afflopp för

moderlandets öfverproduktion, och hvilka måste nöja sig med de varors beskaffenhet och pris, som sändes till dem, emedan konkurrens var utesluten eller i hög grad försvårad. Den märkliga skilnaden förekommer dock, att, medan i nämnda fall kolonierna voro *tvungna* att lyda moderlandets handelslagstiftning, deremot vi — det vill säga den regering, som på ofvanbeskrifna sätt inkräktade Riksdagens tullbevillningsmagt — *fri-villigt* beträddt den väg, på hvilken vi, om man vidare fullföljer den, skola bringas till att blifva ett *kommersiellt lydland* under tyska kejsardömet.

Andra Kammaren har, genom afslag å en af mig framställd interpellation, visat sig icke vilja bidra till att bringa klarhet öfver förhållanden, som angå vårt folks högsta intressen. Det svar, som kammaren fritog ministern för utrikes ärendena från att lemna, har sedermera gifvits af *Weser-Zeitung*, enligt hvilken »hvarje barn» i Tyskland vet, att Sverige och Norge redan på 1870-talet ingått allians med kejsardömet. Det är en närbeslägtad fråga, som jag genom denna motion hemställer till kammaren, under antagande att kammaren icke skall finna äfven denna nog *ömtålig*, för att rygga tillbaka för en pröfning, som kan vara obehaglig för visse vederbörande, men som landets intresse påkallar.

Det parti, hvars ekonomiska politik nu herskar i riksdagen och hvars grundsatser jag hyllar, har i lång tid haft anledning att beklaga, ej blott att vårt land låtit genom tarifftraktater, afslutade för en följd af år, begränsa sin handlingsfrihet i afseende å tullbevillningen, utan också att fördöma det *låt gå-* och bekvämlighetssystem i tulladministrativt hänseende, som låtit till alla de länder, med hvilka vi ingått kommersiella aftal, baserade på reciprocitet och behandling såsom den mest gynnade nation, ja äfven till dem, som ej ens förunnat oss reciprocitet, utsträcka de fördelar, som vi åt de få länder, med hvilka vi afslutit tarifftraktater, medgifvit endast mot ersättning af väsentliga eftergifter å deras sida.

En reaktion emot detta *låt gå-*system började redan, under det att frihandelspartiet hade öfvervigten inom riksdagen; sådana voro systemets verkningar, att till och med personer, som ej tillhöra eller tillhört skyddsvännernas parti, ej kunde undgå att delta i denna reaktion. Så var fallet, när Riksdagen år 1880 beslöt en anhållan hos Kongl. Maj:t om en grundlig utredning af våra näringars tillstånd, till »ledning vid bestämmandet af den väg, landets handelspolitik har att för framtiden följa.» Så var likaledes fallet, när under den Themptanderska frihandelsministéren år 1886 en komité förordnades för undersökning af frågan om differentialtullsystemets införande. Och likväl tyckes man nu, sedan dock skydds-

vännerna fått majoritet inom representationen, icke kunna komma sig före att återtaga och begagna sig af *den* handlingsfrihet, som står oss till buds. Man fortfar att gagnlöst klaga öfver det tvång, som *tarifftraktaterna* ännu för några år ålägga oss, i stället för att frigöra sig från det tvång, som vi genom uppsägning af *andra* traktater kunna blifva qvitt efter tolf månader. Det voro dock allt för underligt, om Riksdagen nu skulle finna i sin ordning hvad man med rätta lagt frihandelspartiet och frihandelsministérerna till last. Eller finnas för ett sådant tillvägagående några »högre» skäl, för hvilka landets ekonomiska intressen skola vika?

Jag vill nu ej helt och hållet bestrida, att sådana förhållanden kunna förekomma, då äfven ett land som Sverige, hvilket vill och måste vilja hålla sig fjerran från alla den s. k. högre politikens kombinationer, kan hafva någon anledning att låta sin handelspolitik i någon mån påverkas af andra hänsyn än ekonomiska. Huru mycket än ett sådant folk må vara medvetet om, att det ej får, ej kan lita på någon annan än sig sjelf för häfdandet af sin sjelfständighet, kan det dock ej heller undgå att göra sig den frågan, hvar dess naturliga bundsförvandter i nödens stund äro att söka, hos hvilka stater det kan påräkna folksympatier, grundade på likheten i de politiska institutionerna, på en moralisk frändskap i historiska traditioner och uti framtidssträfvanden. Den önskan är naturlig nog, att bandet mellan vårt land och dessa stater måtte stärkas genom ökade handelsförbindelser och den gemensamhet i ekonomisk-praktiska intressen, som tillväxa mer och mer genom dessa förbindelsers utveckling. Lyckligtvis förhåller det sig nu så, att dessa våra praktiska intressen peka åt samma håll som folksympatierna och de politiska förhoppningarna — de visa åt England och Frankrike. Konung Oskar I:s allians med *vestmagterna*, om den ock icke ledde till det mål, som *då* åsyftades, var icke dess mindre riktig i den meningen, att den uttryckte en *grundregel* för all *svensk*, i öfverensstämmelse med vårt folks önsknings och intressen förd politik — en regel, hvars sanning och nödvändighet skola bestå för all framtid, åtminstone så länge Europa är klufvet i en *öster* och en *vester*, af hvilka den förra representerar despotism och militarism, den senare upplysning och lagbunden folkfrihet.

Lyckligtvis, säger jag, äro förhållandena sådana, att vi ej af politiska skäl behöfva uppoffra ekonomiska intressen, i ty att dessa intressen ej mindre än våra politiska förhoppningar visa åt samma håll; de visa oss vesterut, till de magter, med hvilka Konung Oskar I slöt förbund år 1855. Statistiken öfver våra handelsförbindelser med England och Frankrike

under perioden 1879—1883 slutar med utförselöfverskott af mer än resp. fyratio och tjugu millioner kronor årligen i medeltal, under det att vår *införsel från Tyskland* 1885 steg till mer än *fem gånger högre* värde än vår utförsel till samma land. Om en uppsägning af våra aftal med Tyskland, för att sätta oss i tillfälle att skydda vår industri mot den tyska varuöfversvämningen, skulle — såsom differentialtullkomitén säger — »försvara vårt tillträde» till detta afsättningsområde, så får det väl medgifvas, att det icke är något af våra *hufvudsakliga* afsättningsområden, dit tillträdet försvaras.

Man har mot differentialtullsystemets tillämpning gjort invändningar, som delvis äro så svaga, att de knappt kunna anses vara allvarligt menade. Så påstod bevillningsutskottet vid 1885 års riksdag, att därför skulle förutsättas uppsägning af *alla* utan tariff ingångna traktater, byggda på bestämmelsen om ömsesidig behandling som den mest gynnade nation. För detta påstående anfördes dock icke något skäl, förmodligen därför att det föll sig något svårt att motivera ett påstående, hvars omrimlighet ligger i öppen dag. Äfvenså har man sagt, att det skulle möta »stora svårigheter» att förebygga sannolika försök att kringgå tulltaxans bestämmelser. Härvid tillåter jag mig att erinra, att om det ändamål, som åsyftas, icke är af vigt och nytta för samhället, då bör det icke eftersträfvast, och då är det mycket onödigt att mot detsamma åberopa de »svårigheter», som kunna möta dess uppnående. Deremot, om det allmänna intresset påkallar genomförandet af en ny grundsats, då kunna »svårigheter» icke erkännas för ett afgörande skäl, då äro svårigheterna till för att öfvervinnas, då böra de icke få tjena till förevändning för att göra en mycket kostsam tullförvaltning så enkel och bekväm som möjligt för en väl aflönad personal.

På grund af hvad jag sålunda anført tillåter jag mig att hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade ofördröjligen uppsäga de mellan Sverige och tyska stater nu gällande handels- och sjöfartsfördrag.

Om remiss till tillfälligt utskott anhålles.

Stockholm den 20 april 1889.

Alfr. Bexell.